

Vide Eiropā — Stāvoklis un perspektīvas 2020

Kopsavilkums

Vāka foto: © Simon Hadleigh-Sparks, My City/EEA

Juridisks paziņojums

Šīs publikācijas saturs neatspoguļo Eiropas Komisijas vai citu Eiropas Savienības iestāžu oficiālo viedokli. Ne Eiropas Vides aģentūra, ne personas vai uzņēmumi, kuri rīkojas aģentūras vārdā, nav atbildīgi par šajā ziņojumā iekļautās informācijas izmantošanu.

Paziņojums par autortiesībām

© Eiropas Vides aģentūra, 2019
Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama internetā (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2019

ISBN 978-92-9480-123-4
doi: 10.2800/735456

Eiropas Vides aģentūra
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Dānija

Tālr. +45 33367100
Tīmekļa vietne: eea.europa.eu

Vide Eiropā — Stāvoklis un perspektīvas 2020

Kopsavilkums

Šā gadsimta lielākā problēma

Šis ziņojums par vide Eiropā 2020 – stāvoklis un perspektīvas (*SOER 2020*) ir sagatavots nozīmīgā laikā. Mēs saskaramies ar neatliekamām ilgtspējas problēmām, kurām nepieciešami steidzami sistēmiski risinājumi. Šis ir visnepārprotamākais signāls politikas veidotājiem Eiropā un visā pasaulē. Šā gadsimta galvenais izaicinājums ir saprast, kā visā pasaulē panākt tādu attīstību, kas līdzsvarotu sociālos, ekonomiskos un vides apsvērumus.

Šis ir Eiropas Vides aģentūras (EVA) publicētais sestais *SOER*, un šajā 2020. gada ziņojumā tiek norādīts uz būtiskām atšķirībām starp pašreizējo vides stāvokli un noteiktajiem ES īstermiņa un ilgtermiņa politikas mērķiem. Ir jāpiepilda iedzīvotāju vēlme dzīvot veselīgā vidē, tāpēc atkal būs jāorientējas uz īstenošanas pasākumiem, kas būs ES un valstu politikas stūrakmens.

Taču mums ir ne tikai jādara vairāk, bet arī jārikojas citādi. Nākamajā desmitgadē vajadzēs pavisam citus risinājumus pasaules vides un klimata problēmām, nevis tos, ko esam izmantojuši pēdējos 40 gadus. Šā ziņojuma mērķis ir veidot informatīvo pamatu diskusijām par Eiropas politiku 2030. gadam, tostarp politikas nostādņēm, kas attiecināmas uz 2050. gadu un vēl tālāku laiku.

Nākotnes politika ir jābalsta uz esošajiem vides un klimata problēmu risinājumiem — *acquis*, un tai jāatbilst jaunākajām zināšanām. Tas liek izmantot fundamentāli atšķirīgas pieejas gan attiecībā uz to, kas mums jādara, gan arī uz to, kā mums tas jādara.

Steidzamība ir neapstrīdama. Pēdējos 18 mēnešos vien ir publicēti nozīmīgi globāli zinātniski ziņojumi, ko izstrādājis Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (*IPCC*), Starpvaldību

zinātnes un politikas platforma bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (*IPBES*), Starptautiskā Resursu komisija (*IRP*) un ANO Vides programma (*UNEP*)⁽¹⁾, ar līdzīgiem vēstījumiem, jo pašreizējās attīstības trajektorijas fundamentāli nav ilgtspējīgas, tās ir savstarpēji savienotas un saistītas ar mūsu galvenajām ražošanas un patēriņa sistēmām un ir pēdējais brīdis ieviest pārlicinošus pasākumus, lai apturētu šo tendenci.

Aicinājums veikt fundamentālu pāreju uz ilgtspēju pamatsistēmās, kas nosaka Eiropas ekonomiku un mūsdienu sabiedrības dzīvi, jo īpaši enerģētikas, mobilitātes, mājokļu un pārtikas sistēmās, nav nekas jauns. Mēs šādus aicinājumus esam izteikuši *SOER* 2010. gada un 2015. gada ziņojumos, un pēdējos gados ES šo domu ir iestrādājis nozīmīgās politikas iniciatīvās, piemēram, aprites ekonomikas un bioekonomikas politikas pasākumu kopumā, klimata un enerģētikas politikā 2030. gadam un 2050. gadam, kā arī nākamajā pētniecības un inovācijas programmā. Turklāt ES ilgtspējīga finansējuma iniciatīva ir pirmais šāda veida instruments, kurā uzdoti nopietni jautājumi par finanšu sistēmas nozīmi vajadzīgo pārmaiņu veicināšanā.

Taču mainīt domāšanas veidu vēl nenozīmē radīt reālas pārmaiņas. Tagad ir jākoncentrējas uz daudzu jau esošo tehnoloģisko un sociālo risinājumu un inovāciju mēroga palielināšanu, paātrināšanu, racionalizēšanu un ieviešanu, vienlaikus veicinot turpmāku pētniecību un attīstību, paātrinot uzvedības pārmaiņas un, kas ir sevišķi svarīgi, ieklausoties iedzīvotājos un sadarbojoties ar viņiem.

Nedrīkst par zemu novērtēt sociālo dimensiju. Izskan skaļi un saprotami aicinājumi īstenot taisnīgu pāreju, nodrošinot atbilstošas rūpes un vērību pret tiem, kuri mazoglekļa

(1) Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (*IPCC*) ziņojumi par globālo sasilšanu 1,5 °C apmērā un klimata pārmaiņām un zemi; Starpvaldību zinātnes un politikas platformas bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu jomā (*IPBES*) Globālais novērtējuma ziņojums par bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumiem; Starptautiskās Resursu komisijas (*IRP*) Pasaules resursu apskata ziņojums; ANO Pasaules vides apskats Nr. 6.

ekonomikā varētu palikt zaudētājos. Politikas veidotāji tagad atzīst, ka sistēmiskas pārmaiņas izraisa izmaksu un ieguvumu nevienlīdzīgu sadalījumu, bet ir nepieciešama skaidra sapratne, iedzīvotāju iesaiste un efektīvi risinājumi.

Mums nevajadzētu arī ignorēt Eiropas jauniešus. Viņi arvien sadzirdamāk pieprasa vērienīgākus pasākumus pret klimata pārmaiņām un vides degradāciju. Ja mums nākamajā desmitgadē neizdosies mainīt esošās tendences, tad izrādīsies, ka jauniešu bailes par nākotni ir bijušas pamatotas.

SOER 2020. gada ziņojumā nav sniegtas atbildes uz visām šīm kompleksajām problēmām. Tomēr tas pagaidām ir EVA visplašākais integrētais novērtējums un pirmais, kurā rūpīgi aplūkotas mūsu sistēmiskās problēmas saistībā ar pāreju uz ilgtspēju, kas mums kā sabiedrībai ir jāveic. Ziņojuma pamatā

ir 25 gadus ilga pieredze datu, analitikas un ES politikas jomā, pamatojoties uz mūsu unikālā Eiropas dalībvalstu tīkla *Eionet* zināšanām.

Mēs nevaram paredzēt nākotni, taču varam to veidot. Mēs esam pārliecināti, ka šis ziņojums ir labs un savlaicīgs uzziņas avots, kas var ievirzīt diskusijas par ES turpmāko vides un klimata politiku un palīdzēt veidot Eiropas atbildi uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Programmu 2030. gadam un ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM). Eiropai jāvada globālā pāreja uz veselīgu vidi taisnīgā un ilgtspējīgā pasaulē. Ar Eiropas zaļā kursa ideju, kas noteikta par galveno prioritāti Eiropas Komisijas politiskajās pamatnostādņēs 2019.–2024. gadam, var potenciāli nodrošināt izcilu rīcības sistēmu, paverot ceļu tādai sistēmiskai domāšanai un inovācijai, kāda vajadzīga, lai panāktu šo pāreju un veidotu tādu nākotni, ar ko mēs visi varētu lepoties.

Hans Bruyninckx
Eiropas Vides aģentūras izpilddirektors

SOER 2020 Īsumā

Eiropa 2020. gadā saskaras ar vēl nepieredzēti vērienīgām un neatliekamām problēmām vides jomā. Lai gan ES vides un klimata politika pēdējās desmitgadēs ir nodrošinājusi ievērojamus ieguvumus, Eiropa saskaras ar nebeidzamām problēmām tādās jomās kā bioloģiskās daudzveidības zudums, resursu izmantošana, klimata pārmaiņu ietekme un vides radītais risks veselībai un labklājībai. Tādas lielas globālas tendences kā demogrāfiskās pārmaiņas pastiprina daudzas vides problēmas, bet straujās tehnoloģiju izmaiņas rada jaunus riskus un neskaidrības.

Atzīstot šīs problēmas, ES ir apņēmusies īstenot vairākus ilgtermiņa ilgtspējas mērķus ar galīgo mērķi panākt "labklājīgu dzīvi ar pieejamajiem planētas resursiem". Šos mērķus nebūs iespējams sasniegt, ja netiks ātri un fundamentāli mainīts Eiropas reaģēšanas pasākumu raksturs un vēriens. Eiropai ir jāatrod veidi, kā pārveidot nozīmīgākās sabiedrības sistēmas, kas nosaka ietekmi uz vidi, klimatu un iesaisti uz veselību, un tas ir jā dara, pārskatot ne tikai tehnoloģijas un ražošanas procesus, bet arī patēriņa modeļus un dzīvesveidu. Tam ir nepieciešama tūlītēja un saskaņota rīcība, dažādu politikas jomu un visas sabiedrības pārstāvju iesaiste sistēmisku pārmaiņu veicināšanā.

Eiropa 2020. gadā stāv nozīmīgās krustcelēs. Tās līderiem ir tādas iespējas plānot nākotnes sasniegumus, kādi nebūs pieejami viņu pēctečiem. Tāpēc nākamajai desmitgadei būs izšķirīga nozīme Eiropas iespēju noteikšanā 21. gadsimtā.

Tie īsumā ir galvenie secinājumi no ziņojuma "Vide Eiropā – stāvoklis un perspektīvas 2020" (SOER 2020). Ziņojumā ir sniegts visaptverošs Eiropas vides novērtējums, lai palīdzētu pārvaldības sektoram un informētu sabiedrību. Tāpat kā visiem EVA ziņojumiem, arī šā ziņojuma pamats ir darbs, ko veicis Eiropas Vides informācijas un novērojumu tīkls (Eionet) — partnerība starp EVA un tās 33 dalībvalstīm, kā arī 6 sadarbības valstīm.

Lai izprastu Eiropas vides stāvokli, tendences un perspektīvas, ir jāizmanto integrēta pieeja, kurā tiek atzīti vides pārmaiņu

kompleksie cēloņi un sekas. SOER 2020 ziņojumā tieši tas tiek darīts, aprakstot globālo kontekstu, kas nosaka Eiropas attīstību (1. daļa), Eiropas vides un sektoru tendences un nākotnes izredzes (2. daļa), kā arī faktorus, kas ierobežo vai veicina transformējošas pārmaiņas (3. daļa). Ziņojumu noslēdz 4. daļa ar pārdomām, kā Eiropa var mainīt savu attīstības ceļu un panākt ilgtspējīgu nākotni.

SOER 2020 ziņojumā ir noteiktas daudzas problēmas un šķēršļi, taču arī tiek norādīts, ka ir pamats cerībai. Eiropas iedzīvotāji arvien skaļāk pauž neapmierinātību ar trūkumiem vides un klimata pārvaldībā. Pieaug zināšanas par sistēmiskām problēmām un risinājumiem, un to arvien labāk atspoguļo ES politikas sistēmas. Vienlaikus pēdējos gados strauji ir radušās inovācijas, tostarp jaunas tehnoloģijas, uzņēmējdarbības modeļi un sabiedrības iniciatīvas. Dažas pilsētas un reģioni rāda priekšzīmi vēriena un radošuma ziņā, eksperimentējot ar atšķirīgiem dzīvošanas un darba modeļiem un daloties idejām dažādos tīklos.

Visi šie attīstības notikumi ir svarīgi, jo tie sniedz valdībām iespēju padarīt politiku, investīcijas un pasākumus nebijuši vērienīgus. Tie arī veicina informētību, mudinot iedzīvotājus pārskatīt savu rīcību un dzīvesveidu. Eiropai ir jāatver šīs iespējas, izmantojot visus pieejamos līdzekļus, lai panāktu transformējošas pārmaiņas nākamajā desmitgadē.

Eiropas vide mainīgā globālā kontekstā

Vides un ilgtspējas problēmas, ar kādām Eiropa pašlaik saskaras, sakņojas globālos notikumos, kuri ir sākušies pirms vairākām desmitgadēm. Šajā laikā sociālās un ekonomiskās aktivitātes "lielais paātrinājums" ir pārveidojis cilvēces attiecības ar vidi. Kopš 1950. gada pasaules iedzīvotāju skaits ir trīskāršojies, sasniedzot 7,5 miljardus, pilsētu iedzīvotāju skaits ir četrkāršojies, pārsniedzot 4 miljardus, ekonomikas rādītāji ir pieauguši 12 reizes, un līdzīgi ir pieaudzis slāpekļa, fosfātu un kālija mēslojuma patēriņš, bet primārās enerģijas patēriņš ir palielinājies

5 reizes. Raugoties nākotnē, šķiet, ka šie globālie notikumi turpinās pastiprināt spiedienu uz vidi. Paredzams, ka līdz 2050. gadam pasaules iedzīvotāju skaits pieaugs par gandrīz trešdaļu, sasniedzot 10 miljardus. Pasaules resursu patēriņš varētu divkāršoties līdz 2060. gadam, pieprasījums pēc ūdens varētu pieaugt par 55 % līdz 2050. gadam, bet pieprasījums pēc enerģijas varētu palielināties par 30 % līdz 2040. gadam.

Lielais paātrinājums nešaubīgi ir sniedzis arī būtiskus ieguvumus, mazinot ciešanas un uzlabojot pārticību daudzās pasaules vietās. Piemēram, galējā nabadzībā dzīvojošo pasaules iedzīvotāju skaits ir strauji samazinājies — no 42 % 1981. gadā līdz mazāk nekā 10 % 2015. gadā. Tomēr tās pašas attīstības tendences ir arī izraisījušas plašu kaitējumu ekosistēmām. Apmēram 75 % no pasaules sauszemes vides un 40 % no pasaules jūras vides tagad ir nopietni izmainīti. Zeme pieredz ārkārtīgi strauju bioloģiskās daudzveidības zudumu, un pašlaik izmiršana draud lielākam sugu skaitam nekā jebkad cilvēces vēsturē. Ir pierādījumi, ka tuvojas sestā bioloģiskās daudzveidības masveida samazināšanās.

Daudzas pārmaiņas, kas pasaules klimata sistēmā novērotas kopš 20. gadsimta 50. gadiem, arī nav iepriekš pieredzētas desmitiem līdz tūkstošiem gadu. To galvenais cēlonis ir siltumnīcefekta gāzu emisijas no cilvēku darbībām, piemēram, fosilā kurināmā dedzināšanas, lauksaimniecības un atmežošanas.

Gan tieši, gan netieši šo problēmu ietekme nodara milzīgu kaitējumu cilvēku veselībai un labklājībai. Ar vides piesārņojumu saistītie globālie slimību un priekšlaicīgas nāves iemesli, kopā ņemot, jau ir trīs reizes lielāki nekā nāves iemesli, kas saistīti ar AIDS, tuberkulozi un malāriju. Taču, lielajam paātrinājumam turpinoties, var rasties vēl plašāks apdraudējums, ja problēmu spiediena ietekmē sabruktu ekosistēmas, piemēram, Arktika, koraļļu rīfi un Amazones meži. Šādas pēkšņas un neatgriezeniskas pārmaiņas var sagraut dabas spēju nodrošināt mums vitāli nepieciešamos pakalpojumus, piemēram, saglabājot tīru ūdeni un auglīgu augsni un sniedzot pārtiku, resursus, kā arī aizsardzību pret dabas katastrofām.

Eiropai kā industrializācijas celmlauzim ir bijusi izšķirīga nozīme šo globālo pārmaiņu veidošanā. Mūsdienās Eiropa joprojām patērē resursus un veicina vides degradāciju vairāk nekā daudzi citi pasaules reģioni. Lai apmierinātu tik augstu patēriņa līmeni, Eiropa paļaujas uz citās pasaules daļās iegūtiem vai izmantotiem resursiem, piemēram, ūdens, zemes, biomasas un citiem materiāliem. Tāpēc daudzos gadījumos ar Eiropas ražošanu un patēriņu saistītā ietekme uz vidi rodas ārpus Eiropas.

Kopumā šie apstākļi izraisa nopietnas problēmas Eiropai un citiem pasaules reģioniem. Pašreizējās sociālās un ekonomiskās attīstības trajektorijas iznīcina ekosistēmas, kuras uztur cilvēci. Lai pārietu uz ilgtspējību, būs ātri un lielā mērā jāsamazina ietekme uz vidi, nekā tā ir samazināta pašlaik.

Eiropas vide 2020. gadā

Pieaugot sapratnei par globālo vides un klimata problēmu raksturu un mērogu, ir pilnveidotas arī politikas sistēmas. Vērienīgs ilgtermiņa redzējums un mērķi arvien vairāk nosaka Eiropas vides politikas sistēmu jeb vides *acquis*. Eiropas vides un sabiedrības visaptverošais redzējums ir noteikts Septītajā vides rīcības programmā (7. VRP), paredzot, ka 2050. gadā:

“(..) mēs dzīvosim labi planētas ekoloģisko iespēju robežās. Mūsu labklājības un veselīgas vides pamatā būs novatoriska aprites ekonomika, kurā nekas netiek izšķērdēts un dabas resursi tiek pārvaldīti ilgtspējīgi un bioloģiskā daudzveidība ir aizsargāta, augstu vērtēta un atjaunota tā, lai uzlabotu sabiedrības izturētspēju. Mūsu zemais oglekļa dioksīda emisiju līmenis jau ilgi ir atkarīgs no resursu izmantojuma, nosakot virzību uz drošu un ilgtspējīgu globālo sabiedrību.”

ES vides politiku nosaka 7. VRP minētās trīs tematiskās politikas prioritātes: 1) aizsargāt, saglabāt un paplašināt ES dabas kapitālu; 2) padarīt ES par resursu izmantošanas ziņā efektīvu, zaļu un konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni; 3) aizsargāt ES iedzīvotājus no vides radītās ietekmes un no apdraudējuma veselībai un labklājībai. Pēdējos gados ES arī ir pieņēmusi virkni stratēģisku politikas pamatvirzienu, kas vērsti uz ES ekonomikas un konkrētu sistēmu (piemēram, enerģētikas, mobilitātes) pārveidošanu tā, lai panāktu pārticību un taisnīgumu, vienlaikus arī aizsargājot ekosistēmas. Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) ilgtspējīgas attīstības mērķi papildina šīs sistēmas un sniedz loģisku pamatu transformējošajām izmaiņām, atzīstot sociālo, ekonomisko un vides mērķu savstarpējo mijiedarbību.

Ņemot vērā Eiropas ilgtermiņa redzējumu un papildinošos politikas mērķus, ir skaidrs, ka Eiropa negūst pietiekamu progresu vides problēmu risināšanā. *SOER 2020* ziņojumā jaunāko tendenču un perspektīvu izvērtējumam ir skaidri vēstījumi: politikas nostādnes ietekmi uz vidi ir spējušas mazināt efektīvāk nekā aizsargāt bioloģisko daudzveidību un ekosistēmas, kā arī cilvēku veselību un labklājību. Lai gan veiksmīgi ir organizēta Eiropas vides pārvaldība, ir saglabājušās paliekošas problēmas un Eiropas vides perspektīva nākamajās desmitgadēs ir pesimistiska (ES.1. tabula).

ES.1. tabula. Kopsavilkums par iepriekšējām tendencēm, perspektīvām un izredzēm izpildīt politikas mērķus/uzdevumus

Temats	Iepriekšējās tendences un perspektīvas		Izredzes izpildīt politikas mērķus/uzdevumus		
	Iepriekšējās tendences (10-15 gadi)	Perspektīva līdz 2030. gadam	2020	2030	2050
Dabas kapitāla aizsargāšana, saglabāšana un paplašināšana					
Aizsargātās sauszemes teritorijas			☒		
Aizsargātās jūras teritorijas			☒		
ES aizsargātās sugas un biotopi			☒		
Izplatītās sugas (putni un tauriņi)			☒		
Ekosistēmas stāvoklis un pakalpojumi			☒		
Ūdens ekosistēmas un mitrāji			☒		
Hidromorfologiskās problēmas			☒		
Jūras ekosistēmu stāvoklis un bioloģiskā daudzveidība			☒		
Ietekme uz jūras ekosistēmām un to problēmas			☒		
Urbanizācija un zemes izmantošana lauksaimniecībā un mežsaimniecībā					☒
Augsnes stāvoklis			☒		
Gaisa piesārņojums un ietekme uz ekosistēmām			☐	☐	
Ķīmiskais piesārņojums un ietekme uz ekosistēmām			☒		
Klimata pārmaiņas un ietekme uz ekosistēmām			☒		
Resursu izmantošanas ziņā efektīva aprites ekonomika ar zemu oglekļa emisiju līmeni					
Materiālo resursu efektivitāte			☒		
Cirkulāra materiālu izmantošana				☐	
Atkritumu radīšana			☐		
Atkritumu apsaimniekošana			☐		
Siltumnīcefekta gāzu emisijas un to mazināšanas centieni			☒	☒	☒
Energoefektivitāte			☐	☒	☒
Atjaunojamie energoresursi			☒	☒	☒
Gaisu piesārņojošo vielu emisijas			☒	☐	
Piesārņojošas rūpnieciskās emisijas			☐		
Tīras rūpnieciskās tehnoloģijas un procesi			☐		
Ķīmisko vielu emisijas			☒		
Ūdens ieguve un tās ietekme uz virszemes ūdeņiem un gruntsūdeņiem			☒		
Ilgspējīga jūru izmantošana			☐		
Veselības un labklājības aizsargāšana no vides riskiem					
Gaisu piesārņojošu vielu koncentrācija			☒	☒	
Gaisa piesārņojuma ietekme uz cilvēku veselību un labklājību				☒	
Iedzīvotāju pakļaušana vides troksnim un tā ietekme uz cilvēku veselību			☒		
Kluso teritoriju aizsargāšana			☒		
Piesārņojuma ietekme uz ūdeni un saistība ar cilvēku veselību			☒		
Ķīmiskais piesārņojums un riski cilvēku veselībai un labklājībai			☒		
Klimata pārmaiņu radītais risks sabiedrībai			☐		
Stratēģijas un plāni par pielāgošanos klimata pārmaiņām			☐		
Iepriekšējo tendenču (10-15 gadi) un nākotnes perspektīvu līdz 2030. gadam indikatīvs novērtējums			Indikatīvais novērtējums par izredzēm izpildīt izvēlētus politikas mērķus/uzdevumus		
Tendences/attīstība pārsvarā uzlabojas	Gads	☒	Lielākoties sekmīga virzība		
Jauktas tendences/attīstība	Gads	☐	Daļēji sekmīga virzība		
Tendences/attīstība pārsvarā pasliktinās	Gads	☒	Lielākoties nesekmīga virzība		

Piezīme. Mērķu/uzdevumu gads nenorāda konkrēto mērķa gadu, bet gan uzdevumu/mērķu termiņu.

Ir skaidrs, ka dabas kapitāls vēl netiek aizsargāts, saglabāts un palielināts tādā apmērā, kā iecerēts 7. VRP. Tikai nelielai daļai aizsargājamo sugu (23 %) un biotopu (16 %) ir nodrošināts labvēlīgs aizsardzības stāvoklis, un Eiropa nespēs izpildīt vispārējo mērķi līdz 2020. gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības zudumu. Eiropa ir sasniegusi mērķus aizsargājamo sauszemes un jūras teritoriju noteikšanā, un dažas sugas ir tikušas atjaunotas, bet lielāko daļu pārējo mērķu, visticamāk, neizdosies izpildīt.

Uz dabas kapitālu vērstie politikas pasākumi ir snieguši ieguvumus dažās jomās, bet joprojām saglabājas daudz problēmu, un dažas no tām saasinās. Piemēram, piesārņojuma mazināšana ir ļāvusi uzlabot ūdens kvalitāti, bet ES vēl ir daudz jāstrādā, lai panāktu labu ekoloģisko stāvokli visās ūdenstilpēs līdz 2020. gadam. Ir uzlabojusies zemes apsaimniekošana, bet turpina pieaugt ainavu sadrumstalotība, kas kaitē biotopiem un bioloģiskajai daudzveidībai. Gaisa piesārņojums turpina ietekmēt bioloģisko daudzveidību un ekosistēmas, un 62 % Eiropas ekosistēmu platības ir pakļauti pārāk augstam slāpekļa līmenim, kas izraisa eitrofikāciju. Paredzams, ka klimata pārmaiņu ietekme uz bioloģisko daudzveidību un ekosistēmām kļūs intensīvāka, jo tādās jomās kā lauksaimniecība, zivsaimniecība, transports, rūpniecība un enerģijas ražošana joprojām izraisa bioloģiskās daudzveidības zudumu, veicina resursu ieguvu un rada kaitīgas emisijas.

Eiropa ir panākusi lielāku progresu resursu efektīvas izmantošanas un aprites ekonomikas jomā. Materiālu patēriņš ir samazinājies, un resursi tiek izmantoti efektīvāk, jo ir pieaudzis iekšzemes kopprodukts. Gan politikas pasākumu, gan ekonomisko faktoru ietekmē laikposmā no 1990. gada līdz 2017. gadam siltumnīcefekta gāzu emisiju apjoms ir samazinājies par 22 %. Atjaunojamo energoresursu īpatsvars enerģijas galapatēriņā ir stabili pieaudzis līdz 17,5 % 2017. gadā. Ir uzlabojusies energoefektivitāte, un enerģijas galapatēriņš ir samazinājies līdz apmēram tādām līmenim kā 1990. gadā. Piesārņojošo vielu emisijas gan gaisā, gan ūdenī ir samazinājušās, bet kopējais ūdens ieguves apjoms ES ir mazinājies par 19 % laikposmā no 1990. gada līdz 2015. gadam.

Jaunākās tendences tomēr nav tik pozitīvas. Piemēram, enerģijas galapieprasījums kopš 2014. gada ir pieaudzis, un, ja tā turpināsies, var neizdoties sasniegt ES energoefektivitātes mērķi 2020. gadam. Palielinājies arī transporta un lauksaimniecības radīto kaitīgo emisiju daudzums, bet bīstamu ķīmisko vielu ražošanas un patēriņa apjoms ir palicis stabils. Nākotnes perspektīvas līdz 2030. gadam liecina, ka pašreizējais progress nebūs pietiekams, lai sasniegtu 2030. gadam un 2050. gadam noteiktos mērķus klimata un enerģētikas jomā. Turklāt

ekonomikas sektora ietekmi uz vidi nav izdevies sekmīgi risināt ar vides aspektu iekļaušanu, par ko liecina tas, ka lauksaimniecība turpina ietekmēt bioloģisko daudzveidību un piesārņot gaisu, ūdeni un augsni.

Eiropa ir guvusi zināmus panākumus Eiropas iedzīvotāju aizsargāšanā no vides radītajiem riskiem veselībai un labklājībai. Piemēram, dzeramā ūdens un peldūdeņu kvalitāte visā Eiropā kopumā ir augsta. Tomēr dažās jomās saglabājas problēmas, un nākotnes perspektīva rada satraukumu. Piemēram, dažas noturīgas un mobilas ķīmiskās vielas ir izturīgas pat pret modernākajām dzeramā ūdens attīrīšanas metodēm. Tāpat arī, lai gan gaisu piesārņojošo vielu emisiju daudzums ir samazinājies, gandrīz 20 % ES pilsētu iedzīvotāju dzīvo vietās, kur gaisu piesārņojošo vielu koncentrācija pārsniedz vismaz vienu ES gaisa kvalitātes standartu. Saskaņā ar smalkām daļiņām ik gadu Eiropā izraisa apmēram 400 000 priekšlaicīgas nāves gadījumu, un Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs šī ietekme ir nesamērīgi liela.

Cilvēku veselību un labklājību turpina ietekmēt troksnis, bīstamas ķīmiskās vielas un klimata pārmaiņas. Sagaidāms, ka klimata pārmaiņu paātrināšanās var palielināt risku, jo īpaši mazaizsargātām grupām. Ietekmi var radīt karstuma viļņi, mežu ugunsgrēki, plūdi un mainīgā infekcijas slimību izplatība. Turklāt vides radītais risks veselībai visus neskar vienādi, un Eiropā ir izteiktas vietējās un reģionālās atšķirības attiecībā uz sabiedrības neaizsargātību un pakļaušanu vides radītajiem veselības apdraudējumiem. Kopumā izredzes samazināt vides radīto risku veselībai un labklājībai ir neskaidras. Sistēmiskie riski veselībai ir kompleksi, un zināšanu bāzē ir būtiskas nepilnības un neskaidrības.

Sistēmisko problēmu izprašana un risināšana

Nozīmīgu vides problēmu noturību var skaidrot ar dažādiem saistītiem faktoriem. Pirmkārt, joprojām pastāv ievērojama ietekme uz vidi, lai gan ir gūts progress tās mazināšanā. Tāpat ir samazinājies progress tādās nozīmīgās jomās kā siltumnīcefekta gāzu emisijas, rūpnieciskās emisijas, atkritumu radīšana, energoefektivitāte un atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvars. Tas nozīmē, ka nepieciešams kas vairāk par pakāpenisku efektivitātes uzlabošanu un ir jāstiprina vides politikas īstenošanas process, lai pilnvērtīgi gūtu labumu no tās.

Tā kā vides sistēmas ir tik sarežģītas, var būt būtiska laika novirze starp vides problēmu mazināšanu un redzamiem uzlabojumiem dabas kapitāla un cilvēku veselības un labklājības jomā. Rezultātus vides jomā, piemēram, bioloģiskās daudzveidības zudumu, bieži nosaka dažādi faktori, tāpēc politikas pasākumu un vietējo pārvaldības centienu efektivitāti var iespaidot ārēji faktori. Tie ietver tādās globālās attīstības

tendences kā iedzīvotāju skaita palielināšanās, ekonomikas rādītāju un resursu izmantošanas pieaugums, un tas viss ietekmē situāciju Eiropā. Veroties nākotnē, rodas bažas arī par pārmaiņu virzītājspēkiem, piemēram, tehnoloģiju attīstību un ģeopolitiskiem notikumiem ar neskaidrām sekām.

Iespējams, nozīmīgākais faktors, kas nosaka Eiropas vides un ilgtspējas problēmu noturību, ir to ciešā saistība ar saimniecisko darbību un dzīvesveidu, jo īpaši ar sabiedrības sistēmām, kas nodrošina Eiropas iedzīvotājiem nepieciešamo, piemēram, pārtiku, enerģiju un mobilitāti. Tāpēc resursu izmantošana sabiedrībā un piesārņojums ir kompleksā veidā saistīti ar darbavietām un ienākumiem visā vērtību ķēdē, ar būtiskiem ieguldījumiem infrastruktūrā, iekārtās, prasmēs un zināšanās, uzvedību un dzīvesveidu, kā arī valsts politiku un iestādēm.

Sabiedrības sistēmās un starp tām valdošās daudzās saiknes nosaka to, ka bieži rodas būtiski šķēršļi ātrām un tālejošām pārmaiņām, kas nepieciešamas, lai sasniegtu Eiropas ilgtermiņa ilgtspējas mērķus. Piemēram:

- ražošanas un patēriņa sistēmām ir raksturīgas "iesīkstes" un neatkāpšanās no ierastās prakses, un tas ir saistīts ar apstākli, ka sistēmas elementi — tehnoloģijas, infrastruktūra, zināšanas un citi — bieži ir attīstījušies visi kopā vairāku desmitgažu gaitā. Tāpēc radikāla šo sistēmu mainīšana, visticamāk, iznīcinātu investīciju plūsmu, darbvietas, ieradumus un vērtības, izsaucot skarto nozaru, reģionu vai patērētāju pretestību;
- sistēmās valdošo saikņu un atgriezenisko saišu dēļ pārmaiņas nereti rada neparedzētus iznākumus vai pārsteigumus. Piemēram, tehnoloģiju sniegtos ieguvumus var vājināt dzīvesveida izmaiņas, daļēji bumeranga efekta dēļ, kad efektivitātes uzlabojumi nodrošina izmaksu ietaupījumu, kas savukārt ļauj palielināt patēriņu;
- ražošanas un patēriņa sistēmas arī ir tieši un netieši saistītas, piemēram, tās ir atkarīgas no vienas dabas kapitāla bāzes, kas nodrošina resursus, absorbē atkritumus un emisijas. Šī "resursu saikne" nozīmē, ka problēmu risināšana vienā jomā var izraisīt neparedzētu kaitējumu citā jomā, piemēram, mežu izciršanu un pārtikas cenu palielināšanos biodegvielas ražošanas ietekmē.

Eiropas vides problēmu sistēmiskais raksturs palīdz izskaidrot, kāpēc iedibinātajām vides pārvaldības pieejām ir ierobežojumi vajadzīgo pārmaiņu panākšanā. Lai gan pārtikas, enerģētikas un mobilitātes sistēmās ir novērotas progresa pazīmes, ietekme uz vidi joprojām ir augsta un pašreizējās tendences neatbilst ilgtermiņa mērķiem vides un ilgtspējas jomā.

Arvien plašākais pētījumu un prakses kopums sniedz idejas, kā panākt fundamentālas sistēmiskas pārmaiņas. Šādas pārējas ir ilgstošs process, kas ir būtiski atkarīgs no dažādu tādu inovācijas formu rašanās un izplatīšanās, kuras veicina alternatīvu domāšanu un dzīvesveidu, — tie ir jauni sabiedrības ieradumi, tehnoloģijas, uzņēmējdarbības modeļi, uz dabu balstīti risinājumi utt. Nav iespējams iepriekš precīzi zināt, kādas inovācijas tiks radītas, vai un kā tās iekļausies cilvēku dzīvesveidā un kā tās ietekmēs ilgtspējas rezultātus. Tāpēc pārējas ietver daudz neskaidrību, konfliktu un kompromisu.

Šāda izpratne par sistēmiskām pārmaiņām nozīmīgi ietekmē pārvaldību. Pirmkārt, mainās priekšstats par valdības funkciju, un tā vairs netiek uzskatīta par "pilotu", kam ir zināšanas un rīki, ar ko vest sabiedrību uz ilgtspēju, bet gan par spēku, kas ļauj panākt inovācijas un pārveidi visas sabiedrības mērogā. Dažās jomās plānošana no augšas tomēr ir svarīga. Taču valdībām arī jāmeklē veidi, kā likt lietā iedzīvotāju, kopienu un uzņēmumu spēku.

Lai to panāktu, ir nepieciešams visu politikas jomu un pārvaldības līmeņu pienesums kopējo mērķu sasniegšanā. Joprojām būtiski ir vides politikas instrumenti. Taču, lai notiktu sistēmiskas pārmaiņas, ir nepieciešama daudz plašāka politikas pasākumu kombinācija, sekmējot inovāciju un eksperimentus, veicinot jaunu ideju un pieeju izplatīšanos un nodrošinot, lai strukturālām ekonomiskām pārmaiņām būtu labvēlīgi un taisnīgi rezultāti. Pārējas procesu sarežģītības un neskaidrības dēļ valdībām būs arī jāmeklē veidi, kā koordinēt un virzīt visas sabiedrības rīcību, kas vestu uz ilgtermiņa ilgtspējas mērķu sasniegšanu, un kā tikt galā ar riskiem un neparedzētajām sekām, kas nenovēršami pavada sistēmiskas pārmaiņas.

Kā Eiropai rīkoties tālāk?

Kopumā 1.–3. daļā izklāstītajā analizē uzsverts, ar cik noturīgām, apjomīgām un neatliekamām problēmām Eiropa pašlaik saskaras. ES ilgtspējas mērķus līdz 2050. gadam vēl ir iespējams sasniegt, bet būs jāmaina rīcības raksturs un vēriens. Tas nozīmē, ka būs gan jāstiprina esošie politikas instrumenti, gan arī, pamatojoties uz tiem, jāizveido inovatīvas, jaunas pieejas pārvaldībai. Pamatojoties uz ziņojumā sniegto ieskatu, 4. daļā tiek apzinātas dažādas nozīmīgas jomas, kurās jāveic pasākumi, lai panāktu pārēju.

Politikas īstenošanas, integrācijas un saskaņotības stiprināšana. Pilnīgi īstenojot esošās politikas nostādnes, Eiropa spertu lielu soli ceļā uz vides jomas mērķu sasniegšanu līdz 2030. gadam. Lai panāktu pilnīgu politikas īstenošanu, būs jāpalielina finansējums un veiktspēja, jāiesaista uzņēmumi un iedzīvotāji, jāuzlabo vietējo, reģionālo un valsts iestāžu koordinācija un jānostiprina zināšanu bāze. Līdztekus politikas

īstenošanai Eiropai arī jānovērš trūkumi un nepilnības politikas sistēmās, piemēram, attiecībā uz zemi, augsni un ķīmiskajām vielām. Svarīgi arī labāk iekļaut vides mērķus nozaru politikā, kā arī uzlabot politikas nostādņu saskaņotību.

Sistēmiskāku ilgtermiņa politikas sistēmu un saistošu mērķu izstrāde.

Arvien plašāks stratēģisko politikas nostādņu kopums, kas vērsts uz nozīmīgākajām sistēmām (piemēram, enerģētiku un mobilitāti) un veicina pāreju uz mazoglekļa un aprites ekonomiku, ir nozīmīgs rīks saskaņotas rīcības veicināšanai un virzīšanai visā sabiedrībā. Taču ilgtermiņa politikas sistēmu tvērums ir jāpaplašina, tajā ietverot arī citas svarīgas sistēmas un jomas, piemēram, pārtiku, ķīmiskās vielas un zemes izmantošanu. Līdzīgas transversālas stratēģijas ir nepieciešamas arī citos pārvaldības līmeņos, tostarp valstīs, reģionos un pilsētās. Transformējošu redzējumu un pieeju izstrādē ir svarīgi iesaistīt interesētās personas, lai atspoguļotu visas Eiropas apstākļu daudzveidību un ļautu panākt maksimālus papildu ieguvumus vides, sociālajā un ekonomikas jomā.

Starptautiskās rīcības virzīšana uz ilgtspēju. Eiropa nevar sasniegt savus ilgtspējas mērķus izolēti. Globālām vides un ilgtspējas problēmām ir nepieciešami globāli risinājumi. Eiropas Savienībai ir būtiska diplomātiskā un ekonomiskā ietekme, ko tā var izmantot, lai veicinātu vērienīgu vienošanos noslēgšanu tādās jomās kā bioloģiskā daudzveidība un resursu izmantošana. Ja Eiropa vēlas kļūt par pasaules līderi pārejā uz ilgtspēju, Eiropai būs pilnībā jāizpilda ANO Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam un aktīvi jāatbalsta tās īstenošana citos reģionos. Izmantojot ANO ilgtspējīgas attīstības mērķus par visaptverošu ietvaru politikas veidošanai nākamajos 10 gados, tiktu sperts nozīmīgs solis ceļā uz Eiropas redzējuma izpildi 2050. gadam.

Inovācijas veicināšana visā sabiedrībā. Attīstības trajektorijas maiņa ir būtiski atkarīga no dažādu tādu inovācijas formu rašanās un izplatīšanās, kas var ierosināt jaunu domāšanas veidu un dzīvesveidu. Šo pārmaiņu iedīgļi jau pastāv. Arvien vairāk uzņēmumu, uzņēmēju, pētnieku, pilsētu pašvaldību un vietējo kopienu eksperimentē ar dažādām ražošanas un patēriņa pieejām. Tomēr praksē inovācijas bieži saskaras ar nozīmīgiem šķēršļiem. Tāpēc publiskā sektora politikai un iestādēm ir svarīga nozīme sistēmisku pārmaiņu panākšanā. Vides politika joprojām ir nozīmīga, bet sistēmas pārveidošanai ir nepieciešams saskaņots pienesums no dažādām politikas jomām, sākot ar pētniecību, inovāciju, sektoru un nozaru politiku līdz izglītībai, labklājībai, tirdzniecībai un nodarbinātībai.

Investīciju palielināšana un finansējuma pārorientēšana. Lai gan pāreja uz ilgtspēju prasīs būtiskus ieguldījumus, Eiropas iedzīvotājiem tā nesīs milzīgus

ieguvumus, tāpēc ka tiks gan novērsts kaitējums dabai un sabiedrībai, gan arī radītas ekonomiskās un sociālās iespējas. Valdībām ir pilnībā jāizmanto publisko resursu potenciāls, lai veicinātu eksperimentēšanu, investētu inovācijās un uz dabu balstītos risinājumos, veiktu ilgtspējīgus iepirkumus un atbalstītu pārmaiņu skartās nozares un reģionus. Tāpat valdībām ir būtiska nozīme privāto izdevumu mobilizēšanā un virzīšanā, nosakot ieguldījumu un patēriņa izvēles, un finanšu nozares iesaistīšanā ilgtspējīgu investīciju veikšanā, īstenojot un izmantojot ES Ilgtspējīga finansējuma rīcības plānu.

Risku pārvaldība un sociāli taisnīgas pārejas nodrošināšana.

Lai sekmīgi pārvaldītu pāreju uz ilgtspēju, sabiedrībai būs jāapzinās potenciālie riski, iespējas un kompromisi un jārod veidi, kā tikt ar tiem galā. Politikas nostādņēm ir būtiska nozīme "taisnīgas pārejas" panākšanā, piemēram, atbalstot uzņēmumus un darba ņēmējus nozarēs, kuras pakāpeniski izzudīs, ar pārkvalifikācijas pasākumiem, subsīdijām, tehnisko palīdzību vai investīcijām, kas palīdz nelabvēlīgi ietekmētajiem reģioniem. Ar tehnoloģiju un sabiedrības attīstību saistīto jauno risku un iespēju agrīna apzināšana ir jāapvieno ar adaptīvām pieejām, pamatojoties uz eksperimentēšanu, monitoringu un mācīšanos.

Zināšanu sasaistīšana ar rīcību. Lai veiktu pāreju uz ilgtspēju, būs nepieciešamas dažādas jaunas zināšanas, kas iegūtas no daudzām jomām un dažādos veidos. Tas ietver pierādījumus par sistēmām, kas rada ietekmi uz vidi, par ceļiem uz ilgtspēju, daudzsoļošām iniciatīvām un pārmaiņu šķēršļiem. Prognozēšanas metodes ir nozīmīgs veids, kā iesaistīt cilvēkus līdzdalīgos procesos, kuros tiek pētīti iespējamie nākotnes scenāriji, iznākumi un riski vai iespējas. Lai pilnvērtīgi iegūtu, izplatītu un izmantotu atbilstošus pierādījumus, var būt jāmaina zināšanu sistēma, kas sasaista zinātni ar politiku un rīcību, tostarp jāattīsta jaunas prasmes un institucionālās struktūras.

Nākamie 10 gadi

Lai sasniegtu mērķus, kas noteikti Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam un Parīzes nolīgumā, nākamajos 10 gados būs steidzami jārikojas katrā no šīm jomām. Ir skaidrs, ka Eiropa savu ilgtspējas redzējumu par "labklājīgu dzīvi ar pieejamajiem planētas resursiem" nevarēs sasniegt, vienkārši veicinot ekonomisko izaugsmi un mēģinot kontrolēt kaitīgos blakusefektus ar vides un sociālās politikas instrumentiem. Tā vietā ilgtspējai jāklūst par vērienīgas un saskaņotas politikas un visas sabiedrības rīcības pamatprincipu. Lai panāktu transformējošas pārmaiņas, visām jomām un valdības līmeņiem būs jāsadarbjas un jāliek lietā iedzīvotāju, uzņēmumu un sabiedrības mērķtiecība, radošums un spēks. Eiropai 2020. gadā ir unikāla iespēja vadīt globālo procesu pret ilgtspējas problēmām. Tagad ir īstais brīdis rīkoties.

Par SOER

Eiropas Vides aģentūra (EVA) ir ES aģentūra, kas izveidota ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 1210/90. Ar šo regulu tika izveidots arī Eiropas Vides informācijas un novērojumu tīkls (*Eionet*), kas ir partnerības tīkls ar 33 dalībvalstīm^(?) un 6 sadarbības valstīm^(?). EVA ir pilnvarota sadarboties ar *Eionet* nolūkā sniegt zināšanas, lai attiecīgās ieinteresētās personas ES iestādēs un *Eionet* valstīs var pieņemt apzinātus lēmumus par Eiropas vides uzlabošanu un virzīšanos uz ilgtspēju.

Kā daļa no šīm pilnvarām viens no EVA svarīgākajiem uzdevumiem ir ik pēc pieciem gadiem izdot ziņojumu par vides pašreizējo stāvokli, tendencēm un perspektīvām. Šādus ziņojumus izstrādā kopš 1995. gada, un tajos tiek vērtēts Eiropas vides stāvoklis un nākotnes perspektīvas, kā arī sniegta informācija ES politikas īstenošanas un izstrādes vajadzībām. To dara, apsekojot iepriekšējās tendences, progresu noteikto nākotnes mērķu sasniegšanā un ES politikas iespējas veicināt ilgtermiņa mērķu izpildi.

Tāpat kā iepriekšējos ziņojumos, šajā ziņojumā "Vide Eiropā – stāvoklis un perspektīvas 2020" (*SOER 2020*) ir sniegta būtiska, uzticama un salīdzināma informācija un izmantoti daudzi EVA un *Eionet* pieejami avoti. Ziņojuma izstrādē par vadmotīvu tika izmantots plaši atzītais fakts, ka vides jautājumi caurvij lielāko daļu sabiedrības dzīves un tas ietekmē vispārējās izredzes panākt ilgtspēju un liecina, ka ieinteresētajām personām vajag jauna veida informāciju, ar ko pamatot savu rīcību.

SOER 2020 ziņojuma pamatā ir secinājumi, kas pausti iepriekšējā, 2015. gada martā publicētajā ziņojumā. Kā pierādīts *SOER 2015.* gada ziņojumā, neskatoties uz to, ka ES politikas īstenošana ir devusi ievērojamu ieguvumu Eiropas videi un cilvēku labklājībai, Eiropa saskaras ar būtiskiem izaicinājumiem, risinot noturīgas vides problēmas, kas ir kompleksi saistītas ar ražošanas un patēriņa sistēmām. Šajā 2015. gada ziņojumā tiek argumentēts, ka ir fundamentāli jāmaina ražošanas un patēriņa sistēmas, kuras izraisa vides degradāciju, tostarp pārtikas, enerģētikas un mobilitātes sistēmas.

Savukārt 2020. gada ziņojums tiek izdots laikā, kad sabiedrība saskaras nepatiesu informāciju un viltus ziņām. Ziņojumā mēģināts pēc iespējas lielākā mērā ņemt vērā šo situāciju un tāpēc nodrošināt pārskatāmību, izmantojot atsauces uz zinātnisko literatūru un uzlabojot zināšanu pieeju kvalitātes, neskaidrību un informācijas nepilnību izvērtēšanai un izklāstīšanai. Turklāt ziņojums ir arī plaši recenzēts — to recenzējis *Eionet*, Eiropas Komisija, EVA Zinātniskā komiteja un starptautiski eksperti.

Valsts līmeņa informācija tiek izmantota politikas īstenošanai un uzlabo dalīšanos jaunākajos atklājumos un pieejās. Atzīstot izaicinājumus, ko rada pieaugošā informācijas sarežģītība, ziņojumā sniegts konsekvents kopsavilkums par tematiskajiem novērtējumiem. Tāpat ziņojumā aplūkots pašreizējo vides problēmu sistēmiskais raksturs, tostarp iepriekš minētās ražošanas un patēriņa sistēmas, kā arī sniegts ieskats tajā, kā Eiropa var reaģēt uz mūsdienu bezprecedenta problēmām vides, klimata un ilgtspējas jomā.

(?) ES 28 dalībvalstis, kā arī Islande, Lihtenšteina, Norvēģija, Šveice un Turcija.

(?) Albānija, Bosnija un Hercegovina, Melnkalne, Ziemeļmakedonija, Serbija un Kosova (saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes Rezolūciju 1244/99 un Starptautiskās Tiesas atzinumu par Kosovā neatkarības deklarāciju).

Eiropas Vides aģentūra

**Vide Eiropā —
Stāvoklis un perspektīvas 2020
Kopsavilkums**

2019 — 13 lpp. — 210 x 297 cm

ISBN 978-92-9480-123-4

doi: 10.2800/735456

Kā sazināties ar ES

Klātienē

Visā Eiropas Savienībā ir simtiem Europe Direct informācijas centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tīmekļa lapā https://europa.eu/european-union/contact_lv

Pa tālruni vai e-pastu

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu);
- pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696;
- pa e-pastu, izmantojot šo tīmekļa lapu: https://europa.eu/european-union/contact_lv

Kā atrast informāciju par ES

Internetā

Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā Europa: https://europa.eu/european-union/index_lv

ES publikācijas

ES bezmaksas un maksas publikācijas varat lejupielādēt vai pasūtīt šeit: <https://publications.europa.eu/lv/publications>. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar Europe Direct vai tuvāko informācijas centru (sk. https://europa.eu/european-union/contact_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1952. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>

ES atklātie dati

ES atklāto datu portāls (<http://data.europa.eu/euodp/lv>) dod piekļuvi ES datu kopām. Datus var lejupielādēt un bez maksas izmantot kā komerciāliem, tā nekomerciāliem mērķiem.

Eiropas Vides aģentūra
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Dānija

Tālr. +45 33367100
Tīmekļa vietne: eea.europa.eu
Facebook: www.facebook.com/European.Environment.Agency
Twitter: @EUEnvironment
LinkedIn: www.linkedin.com/company/european-environment-agency/
Uzziņām: eea.europa.eu/enquiries
Piesakieties, lai saņemtu ziņojumus no EVA: eea.europa.eu/sign-up

TH-02-19-902-LV-N
doi: 10.2800/735456

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs